

PAŹDZIERNIK 2023

„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie.

DR MATEUSZ CHATYS

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet Łódzki

MONITOR ASEAN

PAŹDZIERNIK 2023

ASEAN WZYWA DO DEESKALACJI NA BLISKIM WSCHODZIE

Przedstawiciele państw członkowskich ASEAN wezwali do zaprzestania przemocy pomiędzy palestyńskimi bojownikami Hamasu oraz izraelskimi siłami zbrojnymi. W niektórych państwach odbyły się również wiece poparcia dla Palestyńczyków. Kolejna seria incydentów na Morzu Południowochińskim doprowadziła do wzrostu napięć na linii Manila-Pekin. Chiny zorganizowały trzecie Forum Pasa i Szlaku, w którym wzięli udział przedstawiciele sześciu państw ASEAN. Wśród nich znalazł się również prezydent Joko Widodo, który na początku miesiąca zainaugurował otwarcie linii szybkiej kolei w Indonezji, będącej jednym z głównych projektów zrealizowanych w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku w regionie.

I. STOSUNKI WEWNĄTRZ ASEAN

1 października: Kanada umożliwi Filipinom dostęp do satelitów w celu monitorowania ruchu morskiego w wyłącznej strefie ekonomicznej. Kanadyjski rząd poinformował o zagwarantowaniu Filipinom bezpłatnego dostępu do zdjęć satelitarnych wyłącznej strefy ekonomicznej, dzięki czemu rząd w Manili będzie w stanie monitorować ruch morski jednostek, włącznie z tymi które mają wyłączony nadajnik lokalizacyjny. Co więcej Kanada wysłała swoją fregatę klasy Halifax do udziału w wspólnych ćwiczeniach morskich Stanów Zjednoczonych oraz Filipin o kryptonimie Sama-Sama, realizowanych w dniach 2-13 października na wodach na południe od Luzon. Powyższe działania wpisują się w założenia kanadyjskiej strategii Indo-Pacyfiku.

2 października: prezydent Filipin odnotował znaczący spadek poparcia społecznego. Według ostatnich sondaży przeprowadzonych przez *Pulse Asia* w dniach 10-14 września na grupie 1200 respondentów, poparcie dla Ferdinanda Marcosa Jr. spadło z 80% do 65%. Prezes *Pulse Asia* Ronald Holmes za główną przyczynę zmniejszenia poparcia społecznego dla prezydenta wskazał ciągły wzrost cen podstawowych towarów i usług oraz niespełnioną obietnicę wyborczą ich obniżenia. Mimo obniżek ceł na żywność, rząd w Manili wciąż zмага się z dużymi trudnościami, jeżeli chodzi o zmniejszenie inflacji do poziomu 2-4%.

2 października: priorytetem dla indonezyjskich sił zbrojnych jest zakup nowych okrętów podwodnych. Szef sztabu indonezyjskiej marynarki wojennej admirał Muhammad Ali poinformował o planach zwiększenia floty okrętów podwodnych z czterech do dwunastu do końca 2024 r. Obecnie marynarka wojenna dysponuje takimi jednostkami jak KRI Cakra-401, KRI Nagapasa-403, KRI Ardadedali-404 oraz KRI Alugoro-405, przy czym za wyjątkiem KRI Cakra-401 pozostałe okręty zostały pozyskane dzięki współpracy z południowokoreańskim przemysłem obronnym. Jednostka KRI Alugoro jako jedyna została zbudowana przez przedsiębiorstwo PT PAL w Surabaya na Wschodniej Jawie, podczas gdy KRI Nagapasa i KRI Ardadedali zostały wyprodukowane w całości w Korei Południowej. Z kolei KRI Cakra to niemiecki okręt podwodny, który służy od 1981 r.

3 października: premier Tajlandii zwrócił się do wojska o opóźnienie planów zakupu uzbrojenia w 2024 r. Srettha Thavisin poinstruował ministra obrony Sutin Klunsanga, aby przeprowadził rozmowę z liderami sił zbrojnych w sprawie przełożenia planów pozyskania nowego uzbrojenia. Premier zamierza przeznaczyć zaoszczędzone w ten sposób środki z budżetu na 2024 r. na inne cele, które poprawią sytuację ekonomiczną najbardziej potrzebujących obywateli. Dowódca sił powietrznych Phanphakdee Phatthanakul potwierdził, że uczestniczył w rozmowach z przedstawicielami rządu na ten temat. Ponadto siły zbrojne mają skupić się na zagrożeniach wynikających z katastrof naturalnych, takich jak powiedzie oraz pożary lasów. Jednocześnie Phanphakdee Phatthanakul zapowiedział, że siły powietrzne nie zamierzają zakupić nowych myśliwców w 2024 r. z uwagi na sytuację ekonomiczną w kraju. Tego rodzaju zakupy zostały wstępnie przeniesione na 2025 r., ale wciąż nie podjęto decyzji czy będą to amerykańskie F16 czy szwedzkie Gripeny.

3 października: aktywiści wezwali rząd Indonezji do zbadania podejrzeń w związku ze sprzedażą uzbrojenia Birmie przez państwowe przedsiębiorstwa. Były prokurator generalny Indonezji Marzuki Darusman wspólnie z dwoma birmańskimi organizacjami zajmującymi się ochroną praw człowieka (Chin Human Rights Organisation, Myanmar Accountability Project) złożyli skargę do krajowej komisji ds. praw człowieka w Indonezji, w której zarzucają sprzedaż broni do Birmy przez trzy państwowe przedsiębiorstwa po przeprowadzeniu przez juntę zamachu stanu w lutym 2021 r. Według aktywistów sprzęt wojskowy (m.in. pistolety, karabiny szturmowe oraz pojazdy bojowe) był dostarczany za pośrednictwem birmańskiej firmy True North przez PT Pindad (producent broni), PT PAL (producent statków) oraz PT Dirgantara Indonesia (przedsiębiorstwo specjalizujące się w sprzęcie lotniczym). Głos w sprawie zajął przedstawiciel PT Pindad, który poinformował, że do Birmy nie dostarczono żadnego uzbrojenia od 2016 r. Natomiast firma PT Dirgantara Indonesia zaprzeczyła zawarciu jakiegokolwiek umowy zbrojeniowej z birmańskim

rządem lub pośrednikiem. Według doniesień medialnych wszystkie trzy indonezyjskie przedsiębiorstwa figurują jako strategiczni partnerzy firmy True North. Warto zaznaczyć, iż Indonezja poparła rezolucję ONZ wzywającą wszystkie państwa do zapobiegania transferowi uzbrojenia do Birmy po wojskowym zamachu stanu.

4 października: trzech filipińskich rybaków zginęło po tym jak ich łódź została staranowana przez niezidentyfikowaną jednostkę w pobliżu płycizny Scarborough na Morzu Południowochińskim. Filipińska straż przybrzeżna poinformowała o trzech ofiarach śmiertelnych incydentu, który miał miejsce 157 km na północny-wschód od płycizny Scarborough. Łódź rybacka została staranowana przez niezidentyfikowaną jednostkę w wyniku czego trzy osoby z czternastoosobowej załogi zmarły. Prezydent Ferdinand Marcos Jr. zapewnił opinię publiczną, że osoby odpowiedzialne za incydent zostaną pociągnięte do odpowiedzialności.

4 października: Tajlandia zaprosiła przywódcę birmańskiego reżimu na szczyt Inicjatywy Zatoki Bengalskiej. Tajlandia będzie w listopadzie gospodarzem szczytu Inicjatywy Zatoki Bengalskiej zrzeszającej państwa Azji Południowej i Południowo-Wschodniej, wśród których oprócz Tajlandii wchodzi również w skład Birma, Sri Lanka, Indie, Nepal, Bangladesz czy Bhutan. Szczegóły dotyczące wydarzenia zostały ustalone podczas nieformalnego spotkania ministrów spraw zagranicznych państw zaangażowanych w inicjatywę, do którego doszło w lipcu. Wtedy podjęto decyzję o zaproszeniu na listopadowy szczyt wszystkich liderów państw, w tym również Min Aung Hlainga, który stoi na czele wojskowego rządu w Birmie.

4 października: ministerstwo obrony Filipin potwierdziło dostawę pocisków BrahMos przed końcem bieżącego roku. Minister obrony Gilberto Teodoro Jr. poinformował, że trzy baterie rakiet manewrujących BrahMos zostaną dostarczone na Filipiny zgodnie z pierwotnymi ustaleniami przed końcem 2023 r. Pociski będą wykorzystane w ramach lądowego systemu rakiet przeciwokrętowych.

4 października: premier Tajlandii zapowiedział zaostrzenie przepisów dotyczących broni palnej po strzelaninie w centrum handlowym w Bangkoku. Srettha Thavisin poinformował o podjęciu działań na rzecz ograniczenia dostępu do broni palnej w Tajlandii. W tym celu zostaną wprowadzone bardziej rygorystyczne kontrole sprzedaży broni przez Internet oraz dokładniejsze sprawdzanie osób zamierzających zakupić broń palną. Decyzja premiera jest odpowiedzią na incydent w galerii handlowej z użyciem broni, w wyniku którego zginęły dwie osoby (obywatele z Chin oraz Birmy), a pięć innych zostało rannych. Policja zatrzymała w tej sprawie 14-letniego podejrzanego. Według szacunków Small Arms Survey (SAS) z 2018 r. ponad 10,3

mln sztuk broni znajduje się w posiadaniu obywateli Tajlandii, czyli około 15 sztuk broni na 100 tys. mieszkańców. Aby uzyskać pozwolenie na posiadanie broni w Tajlandii osoba musi mieć ukończone 20 lat, musi być w pełni zdrowa fizycznie oraz psychicznie, a także nie może być karana.

7 października: państwa ASEAN zacieśniają współpracę z zakresu bezpieczeństwa żywnościowego. Państwa Azji Południowo-Wschodniej doszły do porozumienia podczas spotkania w Kuala Lumpur, zgodnie z którym zgodziły się na priorytetowe traktowanie wzajemnej pomocy w przewyżczeniu niedoborów dostaw ryżu i innych problemów związanych z żywnością. Dodatkowo przedstawiciele z Wietnamu, Kambodży oraz Tajlandii zgodziły się na rozważenie nowych wniosków państw ASEAN dotyczących dodatkowego importu ryżu. Malezja importuje 38% swojego zapotrzebowania na ryż i obecnie odczuwa negatywne skutki ograniczeń wprowadzonych przez największych eksporterów ryżu, takich jak Indie.

8 października: birmański Sąd Najwyższy odrzucił apelacje od sześciu wyroków byłej radczyni stanu. Sąd Najwyższy podjął decyzję o odrzuceniu sześciu apelacji w sprawach dotyczących korupcji, złożonych przez zespół prawny Aung San Suu Kyi. Analogiczna decyzja sędziów została podjęta w sierpniu bieżącego w przypadku apelacji dotyczących pięciu wyroków skazujących za nielegalny import i posiadanie krótkofalówek, działania wywrotowe oraz naruszenie ograniczeń związanych z pandemią koronawirusa.

9 października: kraje członkowskie ASEAN wezwały do natychmiastowego zaprzestania przemocy pomiędzy palestyńskimi bojownikami Hamasu oraz izraelskimi siłami zbrojnymi. Ministerstwo spraw zagranicznych Indonezji podkreśliło znaczenie rozwiązania izraelskiej okupacji terytorium Palestyny zgodnie z ustaleniami ONZ. Premier Tajlandii Srettha Thavisin wezwał do szybkiego zakończenia „trudnej sytuacji” i jednocześnie złożył kondolencje rządowi oraz narodowi Izraela w związku z atakami rakietowymi przeprowadzonymi z terytorium Strefy Gazy. Szef tajskiego rządu potępił również atak Hamasu, którego ofiarami była ludność cywilna. Głos w sprawie zajęło także biuro filipińskiego prezydenta. Potępiono eskalację napięć i atak wymierzony w cywilów oraz przekazano kondolencje dla członków rodzin ofiar. Prezydent Ferdinand Marcos Jr. poinstruował rząd, aby ściśle współpracował z ambasadą w Tel Awiwie, aby pomóc Filipińczykom dotkniętym konfliktem. Według najnowszych doniesień jeden obywatel Filipin został porwany przez bojowników Hamasu, trzech zostało rannych, natomiast czterech innych uznano za zaginionych.

10 października: w ataku artyleryjskim przeprowadzonym przez birmańską juntę zginęło co najmniej 29 osób. Według najnowszych doniesień

medialnych w ostatnim ataku artyleryjskim na obóz dla przesiedleńców w stanie Kaczin zginęło 29 osób a 56 zostało rannych.

10 października: premier Tajlandii złożył oficjalną wizytę w Brunei. Srettha Thavisin spotkał się z premierem Haji Hassanal Bolkiahem, z którym omówił plany związane z obchodami 40. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych pomiędzy państwami w 2024 r. Ponadto przedstawiciele obu państw zgodzili się na wzmocnienie współpracy dwustronnej w takich obszarach jak handel, inwestycje, ochrona zdrowia oraz turystyka. Rząd Brunei wyraził także zainteresowanie skorzystania z doświadczeń Tajlandii z zakresu polityki dotyczącej bezpieczeństwa żywnościowego. Natomiast premier Thavisin zapowiedział zwiększenie eksportu produktów halal oraz ryżu do Brunei.

11 października: w konflikcie pomiędzy Izraelem oraz palestyńskim Hamasem zginęło dwóch obywateli Filipin. Minister spraw zagranicznych Enrique Manalo poinformował o dwóch ofiarach śmiertelnych wśród obywateli Filipin, będących skutkiem walk pomiędzy Izraelem a bojownikami Hamasu. Szef filipińskiej dyplomacji zadeklarował gotowość do współpracy z innymi państwami na rzecz trwałego rozwiązania konfliktu, zgodnie z rezolucjami Rady Bezpieczeństwa ONZ i normami prawa międzynarodowego. Ministerstwo potwierdziło również doniesienia pięciu Filipińczykach, którzy pozostają uznani za zaginionych.

11 października: dwudziestu obywateli Tajlandii zginęło w izraelsko-palestyńskim konflikcie a czternastu jest przetrzymywanych w roli zakładników. W walkach pomiędzy Izraelem a palestyńskim Hamasem zginęło dwudziestu Tajów, natomiast czternastu zostało porwanych przez bojowników Hamasu. Ponadto wśród rannych osób znalazło się trzynastu obywateli Tajlandii. Według danych tajskiego rządu w Izraelu żyje około 30 tys. obywateli Tajlandii z czego około 5 tys. zwróciło się już z prośbą o pomoc w powrocie do ojczyzny.

11 października: parlament Malezji przyjął nową ustawę wprowadzającą ograniczenia dla największych konsumentów energii. Malezja zobowiązała się zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych w całej gospodarce o 45% do 2030 r. i osiągnięcia zerowej emisji netto do 2050 r. Przewiduje się, że wdrożenie ustawy o efektywności energetycznej i ochronie energii pozwoli zaoszczędzić zużycie energii o 2 017 mln gigadżuli do 2050 r., co stanowi równowartość 20,5 mld USD. W tym samym okresie powinno dojść do zmniejszenia emisji dwutlenku węgla o 197 877 kiloton.

11 października: Australia wyraziła poparcie dla przystąpienia Indonezji do Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD). OECD jest organizacją międzyrządową, której zadaniem jest stymulowanie postępu gospodarczego i handlu światowego. Minister finansów Indonezji Sri Mulyani

rozpoczął w Paryżu składanie formalnego wniosku o wstąpienie do organizacji, skupiającej zamożne państwa. Jeśli Indonezji zakończy proces sukcesem, będzie pierwszym państwem Azji Południowo-Wschodniej, które uzyska członkostwo w OECD. Wszystko wskazuje na to, że cała procedura może potrwać kilka lat, ale jest to ważne wydarzenie, albowiem może zachęcić inne państwa członkowskie ASEAN, takie jak Singapur czy Tajlandia, do pójścia w ślady Indonezji.

12 października: były minister rolnictwa Indonezji jest podejrzany o korupcję. Indonezyjska agencja antykorupcyjna (KPK) wskazała Syahrula Yasina Limpo jako podejrzanego o korupcję. Według agencji domagał się łapówek w wysokości 10 tys. USD w zamian za stanowiska lub udział w projektach przetargowych organizowanych przez ministerstwo rolnictwa. Były minister oraz jego współpracownicy mieli otrzymać łącznie około 881 mln USD. Jest to już szósty członek gabinetu prezydenta Joko Widodo, który usłyszał zarzuty korupcyjne. Tydzień wcześniej prezydent mianował tymczasowego ministra rolnictwa.

12 października: Indonezja ewakuuje swoich obywateli z Palestyny po ustabilizowaniu sytuacji w regionie. Minister spraw zagranicznych Retno Marsudi poinformowała, że plan ewakuacji został już opracowany, ale obecne warunki w Palestynie nie pozwalają na jego bezpieczną realizację. Dlatego rząd zwrócił się do Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża o wsparcie ewakuacji Indonezyjczyków. Według najnowszych danych w Palestynie przebywa 45 obywateli Indonezji z czego 10 przebywa w Strefie Gazy, która stała się celem izraelskich ataków powietrznych. Ponadto 230 Indonezyjczyków prowadzi działalność z zakresu turystyki religijnej w kilku lokalizacjach w Izraelu. Indonezyjski rząd potwierdził również, że jest w stałym kontakcie z Brazylią, która sprawuje obecnie przewodnictwo w Radzie Bezpieczeństwa ONZ i Organizacji Współpracy Islamskiej, a także z przedstawicielami filipińskiego ministerstwa spraw zagranicznych. Należy podkreślić, że w przeciwieństwie do Filipin, Indonezja nie posiada swojej placówki dyplomatycznej w Izraelu, z którym nie utrzymuje oficjalnych stosunków dyplomatycznych. Część planów ewakuacyjnych przewiduje transport obywateli z powrotem do kraju z państw znajdujących się w pobliżu Palestyny, takich jak Jordania, Liban oraz Egipt, gdzie Indonezja posiada swoje ambasady.

12 października: w Bangkoku wylądował pierwszy samolot z obywatelami ewakuowanymi z Izraela. W samolocie przyleciało 41 obywateli Tajlandii z czego 15 osób ewakuowanych ze strefy walk pomiędzy Izraelem oraz terrorystyczną organizacją Hamas. Premier Srettha Thavasin poinformował również, że liczba ofiar śmiertelnych konfliktu wśród obywateli Tajlandii wzrosła do 21 osób, natomiast do niewoli trafiło 16 osób, których los nie jest znany.

12 października: Filipiny zamierzają zakupić kolejne baterie pocisków BrahMos, tym razem przeznaczonych do obrony wybrzeża kraju. Przed końcem bieżącego roku trzy baterie pocisków manewrujących BrahMos zostaną dostarczone do filipińskiego korpusu piechoty morskiej. Dowódca sił zbrojnych generał Romeo Brawner Jr. poinformował o planach zakupu kolejnych baterii (dokładna liczba nie została podana) dla sił lądowych, a ich celem ma być ochrona wybrzeża we współpracy z piechotą morską. Pocisk manewrujący BrahMos może zostać wystrzelony ze statku, samolotu, łodzi podwodnej lub lądu i osiąga prędkość maksymalną około 3400 km/h. Rakiety są w stanie przenosić głowice bojowe o masie 200-300 kg.

12 października: premier Tajlandii złożył dwudniową wizytę w Malezji. Sretta Thavisin spotkał się w Kuala Lumpur ze swoim malezyjskim odpowiednikiem Anwarem Ibrahimem, z którym omówił zagadnienia dotyczące zacieśnieniem współpracy dwustronnej, między innymi poprzez działania nowo powołanych specjalnych grup zadaniowych do spraw turystyki, handlu, bezpieczeństwa żywnościowego oraz granicznego. Premierzy obu państw ocenią wyniki działania grup zadaniowych po otrzymaniu raportów z ich pierwszego miesiąca funkcjonowania. Na uwagę zasługują również plany malezyjskiego producenta samochodów Protona, który rozważa budowę fabryki pojazdów elektrycznych w Tajlandii. Na chwilę obecną nie ujawniono wielkości inwestycji ani planowanych mocy produkcyjnych. Niemniej jednak przyciągnięcie producentów samochodów z innych państw zwiększyłoby dynamikę branży pojazdów elektrycznych w Tajlandii, która na chwilę obecną jest zdominowana przez chińskich producentów (chiński BYD odpowiada za 30% wolumenu sprzedaży pojazdów elektrycznych w Tajlandii). Należy jednak pamiętać, że firma proton jest częściową własnością chińskiego producenta Zhejiang Geely Holding Group.

12 października: przedstawiciele Filipin oraz Korei Południowej wzięli udział w drugiej edycji dialogu morskiego. Celem spotkania było omówienie możliwości współpracy dwustronnej w takich obszarach jak gospodarka oceaniczna, ochrona środowiska morskiego, a także regionalne bezpieczeństwo morskie. Podobne inicjatywy Filipiny organizują tylko z garstką najbardziej zaufanych partnerów, wśród których znajdują się Stany Zjednoczone, Australia oraz Japonia.

12 października: premier Tajlandii złożył jednodniową wizytę w Singapurze. Srettha Thavisin spotkał się z prezydentem Tharmanem Shanmugaratnamem oraz swoim singapurskim odpowiednikiem Lee Hsien Loongiem. Przedstawiciele obu państw omówili szczegóły dalszego rozwoju współpracy dwustronnej w takich obszarach jak gospodarka cyfrowa oraz źródła energii odnawialnej, w których już odnotowano znaczące sukcesy. W kwietniu 2021 r. uruchomiono

pierwszy na świecie transgraniczny system szybkich płatności pomiędzy singapurskim PayNow i tajskim PromptPay, który umożliwia użytkownikom obu państw przesyłanie pieniędzy za pośrednictwem numerów telefonów komórkowych. Ponadto w czerwcu 2022 r. Singapur rozpoczął import energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii z Laosu dzięki transferowi przez Tajlandię i Malezję w ramach projektu integracji energetycznej.

13 października: w malezyjskich meczetach zorganizowano wiece potępiające wojnę pomiędzy Izraelem i Hamasem, będące jednocześnie wyrazem solidarności z Palestyńczykami. Ponad 1000 osób zgromadziło się w Mecze Narodowym w Kuala Lumpur, gdzie do zgromadzonych przemówili ponad podziałami politycznymi byli premierzy Mahathir Mohamad i Muhyiddin Yassin. Modlitwy i kazania odbyły się w wielu innych meczetach w całej Malezji. Zdecydowana większość uczestników tych spotkań wyraziło pełne poparcie i solidarność z narodem Palestyny. Były premier Mahathir Mohamad stwierdził jednak, że atak Hamasu na Izrael był działaniem odwetowym w odpowiedzi na wieloletnie prześladowanie Palestyńczyków.

13 października: premier Malezji zapowiedział zniesienie mechanizmów kontrolnych cen drobiu i jaj oraz zwiększenie finansowania dla przemysłu rolnego w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego. W związku ze stabilizacją cen drobiu i jaj, premier Anwar Ibrahim ogłosił ograniczenie subsydiów na te produkty rolne. Od lutego 2022 r. na ten cel rząd przeznaczył ponad 803 mln USD. Ponadto w 2024 r. malezyjski rząd zamierza przeznaczyć niemal 548 mln USD na wsparcie rolników i rybaków, co będzie wzrostem nakładów na ten cel o 126,6 mln USD w porównaniu do 2023 r. Dodatkowo 633,4 mln USD zostanie zainwestowane w modernizację infrastruktury irygacyjnej, co ma się przyczynić do wzrostu produkcji rolnej w kraju.

16 października: filipińskie siły zbrojne zamierzają zakupić okręty podwodne w drugim etapie obecnego programu modernizacji. Dowódca filipińskich sił zbrojnych generał Romeo Branwer Jr. poinformował, że w drugim etapie programu modernizacyjnego Horizon 3 planowany jest zakup co najmniej dwóch okrętów podwodnych, a na ten cel zostanie przeznaczone 1,4-1,9 mld USD. Koszty mają obejmować również konserwację i szkolenie załogi. W przeciwieństwie do poprzednich etapów programu Horizon, tym razem priorytetem jest podniesienie zdolności obronnych obejmujących cały obszar wyłącznej strefy ekonomicznej, a nie tylko linii podstawowej oraz wybrzeży kraju.

16 października: indonezyjski Trybunał Konstytucyjny zmienił wymóg wiekowy kandydatów w wyborach prezydenckich. Zgodnie z decyzją trybunału kandydaci na stanowisko prezydenta lub prezydenta nie muszą mieć 40 lat jak to zostało zapisane w ustawie o wyborach powszechnych z 2017 r., jeżeli pełnili wcześniej funkcję, którą objęli w wyniku wyborów powszechnych.

Dzięki temu orzeczeniu 36-letni syn obecnego prezydenta Indonezji - Gibran Rakabuming, który pełni obecnie stanowisko burmistrza miasta Solo, będzie mógł startować w wyborach prezydenckich zaplanowanych na 14 lutego 2024 r. Zdaniem prezesa Trybunału Konstytucyjnego Anwara Usmana, który jest jednocześnie szwagrem prezydenta Joko Widodo, granica wieku jest sprzeczna z konstytucją, dlatego uzasadnionym jest wzięcie pod uwagę dodatkowych czynników przy ocenie kandydatur na stanowisko prezydenta lub wiceprezydenta. Sędzia argumentuje, że urzędnicy wybrani w demokratycznych wyborach udowodnili, że są godni zaufania społecznego i nie powinno się pozbawiać młodszego pokolenia szansy na sprawowanie najwyższych stanowisk państwowych tylko na podstawie wieku. Wyrok w tej sprawie zapadł zaledwie kilka dni przed rozpoczęciem rejestracji kandydatów do wyborów w 2024 r. Według wstępnych doniesień możliwym jest, że Gibran Rakabuming zostanie kandydatem na wiceprezydenta obecnego ministra Prabowo Subianto, który będzie się ubiegał o stanowisko prezydenta. Gibran jest najstarszym dzieckiem Joko Widodo. Ukończył szkoły w Singapurze oraz Australii, a od 2019 r. prowadzi karierę polityczną w ramach centrolewicowej Demokratycznej Partii Indonezji – Walka.

16 października: malezyjski rząd nie zgadza się z naciskami ze strony Zachodu, żeby potępić działania prowadzone przez Hamas. Premier Anwar Ibrahim podkreślił, że nie ulegnie presji i będzie kontynuował dotychczasową politykę państwa, a co za tym idzie nadal będzie utrzymywał stosunki z palestyńskim ugrupowaniem Hamas, które wygrało wybory w Strefie Gazy. Malezja od lat wspiera Palestynę w konflikcie z Izraelem, z którym nie utrzymuje stosunków dyplomatycznych. W 2013 r. ówczesny premier Najib Razak sprzeciwił się izraelskiej blokadzie Strefy Gazy, gdzie odbył wizytę na zaproszenie Hamasu.

16 października: Japonia i Wietnam zamierzają podnieść rangę stosunków dwustronnych do wszechstronnego partnerstwa strategicznego. Według japońskich doniesień podczas listopadowej wizyty prezydenta Vo Van Thuonga w Japonii, gdzie ma się spotkać z premierem Fumio Kishidą dojdzie do podniesienia rangi stosunków dwustronnych pomiędzy państwami. W marcu 2014 r. doszło do podniesienia rangi ze strategicznego partnerstwa do szerokiego strategicznego partnerstwa i od tamtego czasu prowadzone są dalsze prace zmierzające do wzmocnienia relacji bilateralnych. Ponadto Japonia rozważa objęcie wietnamskich sił zbrojnych ramami oficjalnej pomocy w zakresie bezpieczeństwa (Official Security Assistance, OSA), umożliwiającej zwiększenie zdolności obronnych obu państw oraz bezpłatne dostawy sprzętu wojskowego służącego do celów obronnych. Na chwilę obecną Wietnam zawarł wszechstronne partnerstwo strategiczne z Chinami, Rosją, Indiami, Koreą Południową oraz Stanami Zjednoczonymi.

16 października: malezyjski sąd federalny orzekł w sprawie niezapłaconych podatków przez byłego premiera i jego syna. Najib Razak oraz jego syn Mohd Nazifuddin muszą zapłacić odpowiednio 356,16 mln USD i 7,92 mln USD zaległości podatkowych.

16 października: na południu Filipin odbył się protest przeciwko izraelskim bombardowaniom Strefy Gazy. W zdominowanych przez chrześcijan Filipinach znajduje się również mniejszość muzułmańska, która zamieszkuje południowy region kraju. W mieście Cotabato liczącym ponad 200 tys. muzułmanów zgromadziło się około 25 tys. protestujących, którzy wyrazili swoje poparcie dla Palestyny i jednocześnie sprzeciw wobec izraelskim bombardowaniom Strefy Gazy.

17 października: premier Malezji przeprowadził rozmowę telefoniczną z przedstawicielem Hamasu. Anwar Ibrahim poinformował za pośrednictwem mediów społecznościowych o przeprowadzeniu rozmowy telefonicznej z szefem biura politycznego Hamasu Ismailem Haniyehem, podczas której wyraził niezachwiane wsparcie Malezji dla Palestyny. Podkreślił również, że Izrael musi porzucić politykę wywłaszczania oraz zaprzestać bombardowań.

18 października: prezydent Rosji spotkał się z prezydentem Wietnamu na marginesie trzeciego Forum Pasa i Szlaku w Pekinie. Według doniesień wietnamskich mediów Władimir Putin przyjął zaproszenie Vo Van Thuonga do wizyty w Wietnamie, ale nie podano dokładnego terminu. Przedstawiciele obu państw zgodzili się również na pogłębienie współpracy handlowej oraz z zakresu bezpieczeństwa.

18 października: filipiński rząd zamówił 40 łodzi patrolowych, które mają zwiększyć zdolności filipińskiej straży przybrzeżnej. Podczas obchodów 122. rocznicy utworzenia filipińskiej straży przybrzeżnej prezydent Ferdinand Marcos Jr. poinformował o zamówieniu 40 15-metrowych łodzi patrolowych, które mają być zbudowane w Cebu. Koszty zakupu nowych łodzi nie zostały podane do wiadomości publicznej.

19 października: filipińskie siły zbrojne zapowiedziały utworzenie dowództwa do spraw cyberbezpieczeństwa. Generał Romeo Brawner Jr. poinformował, że w związku z licznymi atakami cybernetycznymi, do których dochodzi niemal każdego dnia, podjęto decyzję o powołaniu nowego dowództwa odpowiedzialnego za cyberbezpieczeństwo. Zagrożenia cybernetyczne stanowią coraz istotniejszy aspekt bezpieczeństwa Filipin, dlatego ćwiczenia w tym obszarze były realizowane w tym roku ze Stanami Zjednoczonymi.

20 października: premier Malezji zaproponował utworzenie umowy o wolnym handlu podczas szczytu ASEAN z Radą Współpracy Państw Zatoki

Perskiej w Rijadzie. Anwar Ibrahim przedstawił propozycję zawarcia umowy o wolnym handlu pomiędzy ASEAN oraz Radą Współpracy Państw Zatoki Perskiej podczas szczytu w Arabii Saudyjskiej, który był pierwszą tego rodzaju inicjatywą na wysokim szczeblu od czasu nawiązania relacji w 1990 r. Choć negocjacje dotyczące umowy nie będą należały do najłatwiejszych to sam szczyt jest ważnym sygnałem świadczącym o chęci rozwoju relacji na poziomie regionalnym. Po raz pierwszy w historii relacji pomiędzy dwoma blokami przyjęto pięcioletni plan współpracy na lata 2024-2028. Zgodnie z nowymi wytycznymi współpraca zostanie rozszerzona na obszary związane z bezpieczeństwem żywnościowym, źródłami energii odnawialnej oraz ochroną klimatu. Ponadto obie strony zintensyfikują swoje działania na rzecz zwalczania terroryzmu i ekstremizmu religijnego.

22 października: w Malezji odbył się kolejny wiec poparcia dla Palestyńczyków. Humanitarne organizacje pozarządowe Viva Palestina Malaysia (VPM) oraz MyCare zorganizowały na placu Merdeka W Kuala Lumpur demonstrację poparcia dla Palestyny. Było to trzecie tego rodzaju wydarzenie w ciągu dziesięciu dni. Według różnych doniesień w wydarzeniu wzięło udział 10-20 tys. osób, a swoje przemówienie wygłosiła między innymi Nurul Izzah Anwar (córnka premiera Malezji), która skrytykowała Stany Zjednoczone oraz Wielką Brytanię za wspieranie izraelskiej armii, która atakuje szpitale i kościoły w Strefie Gazy.

23 października: minister obrony Indonezji ogłosił swój start w przyszłorocznych wyborach prezydenckich. Prabowo Subianto zapowiedział swój udział w wyborach prezydenckich w 2024 a jego kandydatem na stanowisko wiceprezydenta będzie najstarszy syn obecnego prezydenta - Gibran Rakabuming Raka. Tandem Prabowo-Gibran zmierzy się z dwiema innymi parami, które również zarejestrowały swoje kandydatury w Generalnej Komisji Wyborczej. Pierwszą parą konkurentów jest były gubernator Jawy Środkowej Ganjar Pranowo razem z ministrem do spraw bezpieczeństwa Mahfudem MD, natomiast drugą parę stanowi były gubernator Dżakarty Anies Baswedan oraz Muhaimin Iskandar pełniący funkcję wiceprzewodniczącego Ludowej Izby Reprezentantów. Według dotychczasowych sondaży największym poparciem cieszącym się w granicach 30% cieszą się na chwilę obecną Prabowo Subianto oraz Ganjar Pranowo, z kolei na Aniesa Baswedana chce zagłosować około 20% respondentów.

23 października: były premier Tajlandii będzie kontynuował pobyt w więziennym szpitalu. Dyrektor departamentu więziennictwa Sahakarn Phetnarin poinformował, że Thaksin Shinawatra będzie kontynuował pobyt w więziennym szpitalu zgodnie z zaleceniami lekarzy, którzy wskazali na jego liczne dolegliwości związane z trudnościami w oddychaniu oraz wysokim ciśnieniem.

Opinia została wydana po upływie 60 dni od pierwszej decyzji o przeniesieniu byłego premiera z więzienia na zamknięty oddział szpitalny.

25 października: premier Malezji wziął udział w wiecu popierającym Palestynę. W Kuala Lumpur odbyło się zgromadzenie 16 tys. ludzi, którzy wyrazili sprzeciw wobec izraelskich bombardowań Strefy Gazy. Wśród uczestników wydarzenia znalazł się również premier Anwar Ibrahim, który skrytykował metody działania izraelskiego rządu.

26 października: Tajlandia uruchamia pięć nowych linii lotniczych za kwotę ponad 105 mln USD. Urząd lotnictwa cywilnego Tajlandii poinformował o przyznaniu koncesji na wykonywanie przewozu lotniczego pięciu liniom lotniczym: Really Cool Airlines, P80 Air, Pattaya Airways, Siam Seaplane oraz Landarch Airlines. Swoją działalność komercyjną mają rozpocząć w 2024 r. W pierwszej kolejności priorytetowe będą połączenia azjatyckie, przede wszystkim z Japonią, Hongkongiem, Singapurem oraz Szanghajem. Następnie oferta zostanie rozszerzona o Europę. Przewidywana wartość rynku lotniczego w Tajlandii w 2024 r. jest szacowana na 8,8 mld USD.

27 października: najmłodsza córka byłego premiera Tajlandii została wybrana na lidera Partii Dla Tajów (Pheu Thai Party). Paetongtarn Shinawatra stanęła na czele największej partii w koalicji rządzącej w Tajlandii, po tym jak Cholan Srikaew zrezygnował ze stanowiska.

27 października: singapurskie firmy przedstawiły projekty zakładające import energii z elektrowni wiatrowych, wodorowych i słonecznych w Wietnamie, Malezji i Indonezji. Urząd do spraw rynku energii poinformował o udzieleniu firmie Sembcorp Utilities – wspieranej przez państwowego inwestora Temasek – zgody na import energii elektrycznej z Wietnamu, która będzie przesyłana nowym podmorskim kablem o długości około 1000 km. Importowana energia będzie pochodzić głównie z morskiej elektrowni wiatrowej. Sembcorp Utilities podpisało także umowę z indonezyjskim przedsiębiorstwem energetycznym PT PLN w sprawie wspólnych badań dotyczących importu energii. Ponadto mają zostać zbadane możliwości produkcji do 100 tys. ton wodoru w Indonezji, który jest uznawany za jeden z najlepszych substytutów gazu ziemnego w produkcji energii. W podobną inicjatywę w Malezji angażuje się również City Energy, spółka w całości należąca do singapurskiego funduszu Keppel Infrastructure Trust. Wspólnie z malezyjską spółką Gentari, będą analizować możliwość budowy rurociągu z Malezji do Singapuru w celu importu wodoru.

27 października: malezyjskie rodziny królewskie wybrały nowego króla. Ibrahim Iskandar został wybrany przez dziewięć rodzin królewskich na nowego króla Malezji. Zastąpi sułtana Abdullaha Ahmada Shaha 31 stycznia 2024 r. Mimo

tę, że król w Malezji odgrywa głównie rolę ceremonialną to jednak ostatnie zawirowania polityczne wewnątrz kraju sprawiły, że jego znaczenie wzrosło. Król w dużej mierze jest zobowiązany do działania zgodnie z wolą premiera i rządu, ale dysponuje on również nielicznymi prerogatywami jak mianowanie nowego szefa rządu, a także ułaskawianie skazanych.

27 października: Indonezja przeprowadziła pierwszy komercyjny lot samolotu napędzanego paliwem z mieszanką oleju palmowego. Boeing 737-800NG, należący do linii lotniczej Garuda Indonesia zrealizował lot komercyjny z 100 pasażerów na pokładzie z Dżakarty do Surakarty. Był to pierwszy tego rodzaju lot samolotem wykorzystującym paliwo z mieszanką oleju palmowego. Nowa formuła paliwa emituje mniej gazów cieplarnianych, co jest korzystniejsze dla środowiska naturalnego. Indonezja planuje w przyszłości rozwinąć eksport zrównoważonego paliwa lotniczego, opracowanego na bazie oleju palmowego.

31 października: minister spraw zagranicznych Tajlandii przeprowadził rozmowy w Katarze i Egipcie w sprawie uwolnienia 22 obywateli przetrzymywanych przez Hamas. Parnpree Bahiddha-Nukara spotkał się z premierem i ministrem spraw zagranicznych Kataru Mohammedem bin Abdulrahmanem bin Jassimem Al Thanim oraz ministrem spraw zagranicznych Egiptu Samehem Shoukry, aby omówić szczegóły dotyczące uwalniania przez Hamas 22 obywateli Tajlandii, którzy zostali uprowadzeni w trakcie ataku na Izrael, do którego doszło 7 października.

KOMENTARZ

Na początku października odbyło się 8. Plenum Komitetu Centralnego Komunistycznej Partii Wietnamu (KPW), podczas którego podniesiono kwestie dotyczące długoterminowej polityki państwa, a także rozpoczęto przygotowania do 14. Zjazdu KPW, który najprawdopodobniej odbędzie się w 2026 r. Jakie były kluczowe rezultaty ostatniego plenum?

Na szczególną uwagę zasługuje nowa uchwała w sprawie strategii bezpieczeństwa narodowego, pierwsza tego rodzaju od 10 lat. Ten ruch świadczy o tym, że rząd w Hanoi przywiązuje szczególnie dużą uwagę do zagadnień związanych zarówno z bezpieczeństwem wewnętrznym jak i zewnętrznym kraju. W wystąpieniu zamykającym obrady Sekretarz Generalny KPW Nguyen Phu Trong zwrócił uwagę zgromadzonych na dwie główne kwestie, które stwarzają potencjalne zagrożenie dla stabilności państwa. Zaznaczył, iż wpływ wielkich mocarstw na sytuację wewnętrzną mniejszych państw jest coraz większy.

Ponadto wskazał na zagrożenie ze strony ruchów rewolucjonistycznych, aktywnych zarówno w kraju jak poza nim, które dążą do realizacji pokojowych rewolucji za sprawą ery internetowego aktywizmu. Nie są to oczywiście nowe wyzwania, ale po raz pierwszy są one postrzegane jako procesy współzależne, co wymaga opracowania od liderów KPW opracowania nowej strategii, będącej w stanie im przeciwdziałać.

Nowe okoliczności, w których KPW musi nauczyć się funkcjonować determinują politykę Wietnamu, co jest bardzo widoczne na przestrzeni kilku ostatnich lat. Z jednej strony rząd w Hanoi rozwija i wzmacnia stosunki z demokratycznymi państwami Zachodu poprzez podnoszenie rangi stosunków dyplomatycznych do kompleksowego partnerstwa strategicznego z Koreą Południową w grudniu 2022 r. oraz Stanami Zjednoczonymi we wrześniu bieżącego roku. Z drugiej jednak wciąż pojawiają się nowe doniesienia o prześladowaniu aktywistów oraz mediów. Wietnam wykorzystuje swoje rosnące znaczenie geopolityczne w dobie nasilającej się rywalizacji Chin z Zachodem do rozwijania relacji z państwami, które mogą pomóc Hanoi w równoważeniu chińskich wpływów, ale jednocześnie nie pozwala na przedostawanie się do kraju niepożądanych wzorców z krajów demokratycznych, głównie w kontekście przestrzegania praw człowieka oraz działalności w ramach społeczeństwa obywatelskiego.

Podczas 8. Plenum rozpoczęła się także wstępna selekcja nowych członków Komitetu Centralnego KPW, którzy zostaną wybrani podczas 14. Zjazdu KPW. Stopień złożoności wyzwań przed którymi stoi KPW, która w pierwszej kolejności musi zadbać o legitymizację swojej władzy w kraju, sprawia, że wietnamscy decydenci muszą unikać ryzykownych decyzji, jeżeli chcą awansować lub zachować swoje stanowiska w partii. Wiąże się to oczywiście z kolejnymi wyzwaniami, albowiem zbyt zachowawcza polityka może doprowadzić do stagnacji i negatywnych skutków ekonomicznych, które również będą się przekładały na pozycję KPW w kraju.

II.STOSUNKI BILATERALNE CHIN Z PAŃSTWAMI ASEAN

1 października: Chiny wprowadziły tymczasową strefę kontrolną na granicy z Birmą. Chińskie media Caixin poinformowały o utworzeniu strefy ścisłej kontroli granicznej w mieście Tengchong w prowincji Yunnan, gdzie znajduje się jedno z głównych przejść granicznych z Birmą. Środki zapobiegawcze mają na celu zmniejszenie ryzyka przemytu ludzi w regionie przygranicznym odpowiedzialnych za oszustwa telekomunikacyjne. Kontrola osób oraz pojazdów obowiązuje od pierwszego października do końca 2023 r. Na przestrzeni kilku ostatnich lat Chiny przedsięwzięły dodatkowe środki na

rzecz walki z transgranicznymi przestępstwami internetowymi. O skali problemu może świadczyć fakt, że w połowie września bieżącego roku deportowano z Birmy do Chin 109 osób podejrzanych o popełnienie oszustw telekomunikacyjnych. Zorganizowane grupy przestępcze zajmujące się oszustwami internetowymi i telekomunikacyjnymi przeniosły swoją działalność do państw Azji Południowo-Wschodniej po tym jak organy ścigania w Chinach zwiększyły nakłady przeznaczone na zwalczanie nielegalnych aktywności w tym obszarze. Między innymi dlatego we wrześniu Chiny rozpoczęły wspólną kampanię z Birmą, Tajlandią oraz Laosem na rzecz walki z hazardem, oszustwami, a także handlem ludźmi oraz porwaniami.

2 października: prezydent Indonezji wziął udział w otwarciu linii szybkiej kolei zbudowanej przy współpracy z Chinami. Joko Widodo uruchomił pierwszą linię szybkiej kolei w kraju, łączącą Dżakartę z Bandung. Projekt o wartości 7,3 mld USD został zrealizowany w ramach chińskiej inicjatywy Pasa i Szlaku. Według wstępnych planów inwestycja miała być oddana do użytku w 2019 r., ale problemy związane z wykupem gruntów oraz pandemią koronawirusa przyczyniły się do opóźnienia budowy. Na trasie o długości 142 km będą kursować pociągi, których maksymalna prędkość wynosi 350 km/h.

2 października: Chiny blokują dostęp filipińskim rybakom do łowisk w pobliżu płycizny Scarborough. Chińskie łodzie pontonowe ze wsparciem ze strony straży przybrzeżnej uniemożliwiają filipińskim rybakom połowy na łowiskach wokół płycizny Scarborough. Z kolei chińscy rybacy prowadzą na spornym obszarze połowy bez jakichkolwiek przeszkód. Ograniczenia w dostępie do łowisk przyczyniły się do obniżenia dochodów filipińskich rybaków o 70%, dlatego zwrócili się z prośbą o wsparcie ze strony marynarki wojennej oraz straży przybrzeżnej. Filipińska straż przybrzeżna zapowiedziała konsekwentne usuwanie wszelkiego rodzaju barier i przeszkód rozmieszczanych przez stronę chińską, które ograniczają możliwości połowów.

3 października: asertywne działania Pekinu na Morzu Południowochińskim przyczyniły się do spadku zaufania Filipińczyków do Chin. Według najnowszego sondażu na próbie 1200 osób przeprowadzonego przez *Oculum Research and Analytics* brak zaufania do Chin wyraziło 51%, natomiast zaufanie zadeklarowało 26% respondentów. Najwyższym zaufaniem społeczeństwa filipińskiego cieszą się Stany Zjednoczone z wynikiem 62%, przy 14% braku zaufania. Zaraz za Chinami w grupie państw budzących największy niepokój na Filipinach znalazła się Rosja (48%), natomiast obok Stanów Zjednoczonych na drugim miejscu uplasowała się Kanada z takim samym wynikiem 62%. Amerykańscy sojusznicy z regionu Indo-Pacyfiku jak Japonia oraz Australia również cieszą się dużym poziomem zaufania z wynikami odpowiednio 60% i 57%.

4 października: fundusze na cele wywiadowcze zostały przekazane filipińskiej straży przybrzeżnej w celu podnoszenia zdolności tej formacji z zakresu obserwacji i gromadzenia danych wywiadowczych. Filipiński kongres podjął decyzję o przekazaniu ponad 10,58 mln USD agencjom zaangażowanym w monitorowanie sytuacji na Morzu Południowochińskim. Straż przybrzeżna wykorzysta środki w rozwój systemów inwigilacyjnych oraz cybernetycznych. Wszystko wskazuje na to, że alokacja środków jest wynikiem rosnącej częstotliwości asertywnych działań strony chińskiej na spornych obszarach Morza Południowochińskiego.

4 października: mimo niebezpiecznych manewrów chińskich statków Filipinom udało się zrealizować kolejną misję zaopatrzeniową dla posterunku w pobliżu Second Thomas. Według doniesień 12 statków chińskiej milicji morskiej próbowało utworzyć blokadę morską uniemożliwiającą realizację misji zaopatrzeniowej dla filipińskiego posterunku na spornym obszarze Morza Południowochińskiego. Mimo niebezpiecznych manewrów wykonywanych przez chińskie statki misja zaopatrzeniowa zakończyła się sukcesem, między innymi dzięki eskorcie dwóch statków filipińskiej straży przybrzeżnej (BRP Cabra oraz BRP Sindangan).

5 października: Chiny potępiły filipińską misję zaopatrzeniową dla posterunku na Morzu Południowochińskim. Rzecznik chińskiej straży przybrzeżnej Gan Yu wyraził sprzeciw wobec misji zaopatrzeniowej zrealizowanej przez dwa statki zaopatrzeniowe z eskortą dwóch jednostek filipińskiej straży przybrzeżnej dla posterunku na pokładzie statku BRP Sierra Madre, który zdaniem strony chińskiej został nielegalnie osadzony na mieliźnie w pobliżu płycizny Second Thomas pod koniec lat 90-tych XX wieku.

6 października: prezydent ChRL złoży wizytę w Wietnamie pod koniec października lub na początku listopada. Według doniesień medialnych urzędnicy obu państw są w trakcie przygotowań oficjalnej wizyty państwowej przewodniczącego Xi Jinpinga w Wietnamie. Wizyta nie została jeszcze oficjalnie potwierdzona, ale według nieoficjalnych źródeł prowadzone są rozmowy na temat treści wspólnego oświadczenia, które ma być wydane po spotkaniu liderów obu państw. Szczegóły z tym związane mają być przedmiotem rozmów podczas wizyty ministra spraw zagranicznych ChRL Wang Yi w Wietnamie w połowie października.

9 października: chińska marynarka wojenna przeprowadziła ćwiczenia na Morzu Południowochińskim. W ramach manewrów przeprowadzone zostały operacje o charakterze ofensywnym jak i defensywnym z udziałem niszczycieli rakietowych klasy 055 Yan'an oraz klasy 052D Hefei, a także konwencjonalnej łodzi podwodnej oraz helikoptera Z-9 specjalizującego się w zwalczaniu okrętów podwodnych. Wszystko wskazuje na to, że ćwiczenia chińskiej marynarki

wojennej były bezpośrednią odpowiedzią na manewry Sama-Sama organizowane przez Filipiny oraz Stany Zjednoczone z udziałem kilku innych państw.

9 października: Chiny wezwały Filipiny do zaprzestania prowokacji na Morzu Południowochińskim. Chińskie ministerstwo spraw zagranicznych sprzeciwiło się ostatniej misji zaopatrzeniowej dla posterunku zlokalizowanego w pobliżu płycizny Second Thomas oddalonej o 190 km od filipińskiej wyspy Palawan, która w ocenie rządu Pekinu była kolejną prowokacją prowadzącą do eskalacji napięć. Po raz kolejny również poruszono argument, jakoby rząd w Manili zobowiązał się w przeszłości do usunięcia wraku statku BRP Sierra Madre, na którym znajduje się filipiński posterunek.

10 października: Filipiny zaprzeczyły chińskim doniesieniom o przerwaniu patrolu filipińskiej marynarki wojennej w pobliżu płycizny Scarborough. Dowódca filipińskich sił zbrojnych generał Romeo Brawner zaprzeczył informacjom podawanym przez stronę chińską, mówiącym o odstraszeniu jednostki marynarki wojennej przez straż przybrzeżną w okolicach płycizny Scarborough. Generał potwierdził, że jednostka filipińskiej marynarki wojennej prowadziła patrol na spornym obszarze i był on kontynuowany pomimo sprzeciwu ze strony chińskiej straży przybrzeżnej. Natomiast chińskie komunikaty określił jako działania o charakterze propagandowym.

12 października: malezyjski rząd wskazuje na nieprawidłowości w funkcjonowaniu chińskiej aplikacji TikTok. Minister ds. komunikacji Fahmi Fadzil poinformował, że na spotkaniu z przedstawicielami firmy ByteDance, do której należy TikTok, przedstawił swoje zastrzeżenia związane z dystrybucją treści oraz zakupem reklam przez platformę mediów społecznościowych. W ostatnich miesiącach Malezja zintensyfikowała kontrolę treści w Internecie, ponieważ administracja premiera Anwara Ibrahima obiecała ograniczyć, jej zdaniem, prowokacyjne treści dotyczące rasy, religii i rodziny królewskiej.

12 października: zdaniem premiera Malezji, Chiny zobowiązały się do respektowania roszczeń pozostałych stron sporu na Morzu Południowochińskim. W wywiadzie dla magazynu Time premier Anwar Ibrahim stwierdził, że podczas ostatniego spotkania w ramach ASEAN z udziałem chińskiego premiera Li Keqiang padła jasna deklaracja, iż Chiny będą respektować roszczenia pozostałych państw zaangażowanych w spór na Morzu Południowochińskim, a także będą dążyć do jego rozwiązania za pośrednictwem dialogu i negocjacji. Dodał jednocześnie, że strona chińska konsekwentnie sprzeciwia się jakiegokolwiek zaangażowaniu stron trzecich w spór z czym również się zgadza. Według premiera Malezji rząd w Pekinie szanuje zdanie pozostałych stron sporu, co jest widoczne za każdym razem, gdy są zgłaszane jakieś uwagi co do aktywności Chin na spornym obszarze.

16 października: chińska marynarka wojenna znowu wykonała niebezpieczne manewry w pobliżu statki filipińskiego statku. Do kolejnego incydentu z udziałem marynarek wojennych obu państw doszło w pobliżu kontrolowanej przez Filipiny wyspy Thitu. Jednostka chińskiej marynarki wojennej próbowała przeciąć kurs filipińskiego okrętu w odległości zaledwie 320 m. Filipińskie siły zbrojne wezwały stronę chińską do zaprzestania wykonywania manewrów zagrażających kolizji, w której mogliby ucierpieć członkowie załogi obu statków. Chińskie ministerstwo spraw zagranicznych podkreśliło, że wyspa Thitu (Zhongye) jest nielegalnie okupowana przez Filipiny, co stanowi naruszenie suwerenności ChRL. W związku z tym chińska flota konsekwentnie patroluje okolice wyspy i próbuje przeszkodzić w realizacji misji zaopatrzeniowych.

17 października: w trzecim Forum Pasa i Szlaku wzięli udział przedstawiciele 130 państw, w tym liderzy niektórych państw członkowskich ASEAN. Spośród państw Azji Południowo-Wschodniej w wydarzeniu wzięli udział premierzy Tajlandii Srettha Thavisin oraz Kambodży Hun Manet, a także prezydenci Indonezji Joko Widodo, Laosu Thongloun Sisoulith i Wietnamu Vo Van Thuong. Ponadto Malezja wysłała swoją delegację, na czele której stanął minister transportu Loke Siew Fook.

17 października: na marginesie Forum Pasa i Szlaku doszło do spotkania prezydentów Indonezji oraz Chin. W rozmowie z Xi Jinpingiem Joko Widodo przedstawił cztery kluczowe obszary współpracy z zakresu inwestycji, produkcji pojazdów elektrycznych i akumulatorów samochodowych, rafinerii petrochemicznych, a także produkcji stali. Prezydent Widodo zaznaczył konieczność kontynuacji rozwoju korytarza gospodarczego „Dwa państwa, bliźniacze parki (Two Countries, Twin Parks), a także zaproponował stronie chińskiej udział w budowie nowej stolicy kraju Nusantara. Indonezyjski rząd liczy również na wsparcie ze strony Chin w rozwoju źródeł energii odnawialnej oraz przedłużenia linii szybkiej kolei, która została oddana do użytku na początku października, o 700 km aż do Surabaja. Liderzy obu państw podnieśli też kwestię sytuacji na Bliskim Wschodzie. Oba państwa zgodzili się co do konieczności deeskalacji napięć pomiędzy Izraelem i Palestyną oraz priorytetowego potraktowania kwestii humanitarnych. Joko Widodo spotkał się także z premierem Li Qiangiem oraz wygłosił przemówienie podczas forum biznesowego Chiny-Indonezja.

18 października: premier Kambodży spotkał się ze swoim chińskim odpowiednikiem na marginesie trzeciego Forum Pasa i Szlaku. Li Qiang w rozmowie z Hun Manetem zadeklarował gotowość chińskiego rządu do współpracy z Kambodżą nad budową korytarza rozwoju przemysłowego (Industrial Development Corridor) oraz korytarza żywnościowego (Fish and Rice Corridor), przyspieszenia budowy infrastruktury, w tym linii kolejowych,

oczyszczalni ścieków, infrastruktury internetowej. Z kolei Hun Manet zapewnił o zdecydowanym poparciu kambodżańskiego rządu dla inicjatywy Pasa i Szlaku oraz nowych chińskich inicjatyw o charakterze globalnym. Premierzy obu państw byli również świadkami podpisania ośmiu protokołów ustaleń dotyczących projektów realizowanych w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku. W ramach pobytu kambodżańskiej delegacji w Chinach zorganizowano szereg spotkań z przedstawicielami chińskich przedsiębiorstw, w ramach których padły zapowiedzi nowych inwestycji. Firma China Machinery Engineering Corporation (CMEC) planuje zainwestować 3 mld USD w Kambodży na rzecz rozwoju elektrowni gazowych, natomiast China Datang Corporation Ltd zobowiązała się do inwestycji 600 mln USD w projekty elektrowni słonecznych i wiatrowych. Hun Manet spotkał się także z przewodniczącym Xi Jinpingiem.

19 października: premier Tajlandii spotkał się z przewodniczącym Xi Jinpingiem. W swojej pierwszej zagranicznej podróży spoza regionu Azji Południowo-Wschodniej Srettha Thavisin odwiedził Chiny, gdzie wziął udział w trzecim Forum Pasa i Szlaku. Na marginesie tego wydarzenia premier Tajlandii spotkał się z przewodniczącym Xi Jinpingiem. Przedstawiciele obu państw zobowiązali się do zacieśnienia stosunków w czterech obszarach: ekonomicznym (przemysł samochodów elektrycznych, źródła energii odnawialnej), turystycznym, bezpieczeństwa (zwalczanie przestępczości transgranicznej powiązanej z cyberprzestępczością, przemytem ludzi oraz narkotyków) i współpracy multilateralnej (w ramach Współpracy Lancang-Mekong, ASEAN-Chiny oraz na forum ONZ).

20 października: prezydenci Wietnamu i Chin spotkali się na marginesie trzeciego Forum Pasa i Szlaku. Przedstawiciele obu państw zgodzili się co do potrzeby wzmocnienia współpracy dwustronnej w obszarze e-commerce, a tak pogłębienia synergii pomiędzy inicjatywami Pasa i Szlaku oraz Dwóch korytarzy i jednego ekonomicznego okręgu (Two Corridors and One Economic Circle).

21 października: zamiast łodzi podwodnej Tajlandia zamierza zakupić od Chin fregatę. Minister obrony Sutin Klungsang zapowiedział powołanie komitetu do spraw negocjacji z Chinami, którego zadaniem będzie nadzorowanie zakupu nowej fregaty dla marynarki wojennej. Rząd w Bangkoku zrezygnował za zakupu łodzi podwodnej S26T typu Yuan, ponieważ według pierwotnych ustaleń miała być wyposażona w niemiecki silniki MTU 396, ale embargo Unii Europejskiej uniemożliwiło sprzedaż jednostki napędowej do Chin. Przedsiębiorstwo China Shipbuilding and Offshore International Co zaproponowało montaż chińskiego silnika, ale przedstawiciele marynarki wojennej Tajlandii nie wyrazili na to zgody.

23 października: niebezpieczne manewry chińskiej straży przybrzeżnej i milicji morskiej doprowadziły do dwóch kolizji z filipińskimi statkami

podczas realizacji misji zaopatrzeniowej dla posterunku w pobliżu płycizny Second Thomas. Jednostka chińskiej straży przybrzeżnej o numerze 5203 podczas próby zablokowania dostępu do posterunku znajdującego się na wraku statku BRP Sierra Madre zderzyła się z cywilną łodzią Unaiza May 2, wykorzystywaną przez filipińską marynarkę wojenną do dostarczania zapasów. W ramach tej samej misji zaopatrzeniowej doszło również do kolizji pomiędzy jednostką filipińskiej straży przybrzeżnej MRRV 4409 oraz statkiem chińskiej milicji morskiej o numerze 00003. Misja została ostatecznie zakończona sukcesem a w wyniku incydentu nikt nie został ranny. Mimo tego filipińskie ministerstwo spraw zagranicznych wezwało chińskiego ambasadora, aby złożyć swój protest wobec agresywnych działań Chin, stanowiących pogwałcenie UNCLOS oraz wyroku trybunału arbitrażowego z 2016 r. Z kolei strona chińska utrzymuje, że to Filipiny są odpowiedzialne za incydent ponieważ filipińskie statki nie stosowały się do chińskich komunikatów i prowadziły nielegalne działania na chińskich wodach. Od stycznia 2020 r. do 23 października bieżącego roku Filipiny złożyły łącznie 465 protestów przeciwko chińskiej aktywności na Morzu Południowochińskim, z czego 122 protesty zostały złożone przez administrację Ferdinanda Marcosa Jr., a w samym tylko 2023 r. złożono 55 protestów.

23 października: prezydent Filipin zlecił przeprowadzenie śledztwa w sprawie kolizji chińskich statków z jednostkami filipińskimi. Na zwołanym przez siebie spotkaniu dotyczącym bezpieczeństwa narodowego, Ferdinand Marcos jr. poinstruował przedstawicieli straży przybrzeżnej, aby przeprowadzili śledztwo w sprawie ostatniego incydentu w okolicach płycizny Second Thomas.

24 października: nowy chiński samochód elektryczny został wprowadzony na indonezyjski rynek. Firma PT Neta Auto Indonesia (NAI) oficjalnie wprowadziła samochód Neta V na rynek samochodów elektrycznych w Indonezji. Ponadto ogłoszono plan budowy zakładu montażowego w przyszłym roku przy współpracy z lokalną firmą PT Handal Indonesia Motor. Pierwsza partia samochodów, które będą dostępne od listopada, obejmuje 100 samochodów, a ich cena będzie wynosiła 23 930 USD. Następną dostawa 250 sztuk została zaplanowana na grudzień bieżącego roku. Począwszy od drugiego kwartału przyszłego roku samochody będą montowane w Indonezji.

24 października: filipiński rząd ostrzega przed chińską wojną informacyjną. Przedstawiciel filipińskiej rady do spraw bezpieczeństwa narodowego Jonathan Malaya poinformował o monitorowaniu treści rozpowszechnianych przez niektóre wpływowe grupy osób w kraju, które propagują chińską propagandę dotyczącą sporu na Morzu Południowochińskim. Zdaniem Jonathana, Chiny mogą prowadzić wojnę informacyjną na terytorium Filipin, a sama kwestia jest bardzo delikatna z uwagi na prawo do wolności słowa. Niemniej jednak problem dezinformacji na Filipinach jest traktowany bardzo poważnie. Zwrócono między

innymi uwagę na to, że część społeczeństwa udostępnia zdjęcia i nagrania incydentów na Morzu Południowochińskim przedstawianych z perspektywy chińskiej, mimo tego, że relacje z tych wydarzeń udostępnione przez instytucje filipińskie są ogólnodostępne. Na uwagę zasługuje między innymi post na Facebooku zamieszczony przez filipiński instytut studiów zintegrowanego rozwoju (Integrated Development Studies Institute, IDSI) – think-tank prowadzony przez filipińskiego potentata George’a Siy – przedstawiający nagranie incydentu z sierpnia bieżącego roku, podczas którego chińska straż przybrzeżna użyła armatki wodnej wobec filipińskiego statku zaopatrzeniowego. Na nagraniu widać jak armatka wodna kieruje strumień wody przestrzeń pomiędzy statkami. To samo nagranie zostało rozpowszechnione w chińskich mediach społecznościowych. Oprócz nagrania znalazła się również aluzja, jakoby Zachodnie media prowadziły fałszywą narrację, mającą na celu wciągnięcie Stanów Zjednoczonych w wojnę w Azji.

25 października: Filipiny zamierzają zwiększyć współpracę wielostronną na Morzu Południowochińskim. Minister obrony Gilberto Teodoro poinformował o dążeniach w kierunku zwiększenia liczby wielostronnych patroli na Morzu Południowochińskim. Zdaniem ministra ostatni incydent z udziałem chińskiej straży przybrzeżnej oraz milicji morskiej przyczyni się do zwiększenia udziału innych państw w inicjatywach realizowanych na spornych obszarach akwenu.

26 października: Filipiny zamierzają złożyć pozew przeciwko Chinom dotyczący zniszczeń morskiego środowiska naturalnego. Sekretarz sprawiedliwości Boying Remulla poinformował o planie podjęcia działań prawnych wobec Chin, mających na celu pociągnięcie rządu w Pekinie do odpowiedzialności za zniszczenia środowiska naturalnego będące wynikiem ekspansjonistycznej polityki na Morzu Południowochińskim (m.in. poprzez tworzenie sztucznych wysp). We wniosku ma jednak pojawić się określenie „Morze Azji (Sea of Asia)”, zamiast Zachodniego Morza Filipińskiego (West Philippine Sea), jak rząd w Manili określa część Morza Południowochińskiego, do którego rości sobie prawa. Bardziej ogólne sformułowanie ma na celu uzyskanie poparcia ze strony innych państw w regionie, które również odczuwają negatywne skutki chińskiej aktywności na Morzu Południowochińskim.

27 października: chińska platforma mediów społecznościowych TikTok zaprzeczyła malezyjskim oskarżeniom o blokowanie propalestyńskich treści. Rzecznik TikToka stwierdził, że oskarżenia o blokowanie propalestyńskich treści na platformie są bezpodstawne, a wszelkiego rodzaju wytyczne są stosowane w ten sam sposób do wszystkich informacji rozpowszechnianych za pośrednictwem platformy społecznościowej. Podobne oskarżenia padły pod adresem amerykańskiego giganta Meta. W obu przypadkach Hamas jest

uznawany za niebezpieczną organizację, dlatego usuwane są treści bezpośrednio związane z działalnością Hamasu.

27 października: Filipiny zrezygnowały z chińskich pożyczek na budowę linii kolejowych. Minister transportu Jaime Bautista poinformował o rezygnacji ze współpracy z Chinami nad realizacją trzech projektów kolejowych o łącznej wartości 5 mld USD. Zdaniem ministerstwa transportu na decyzję miał wpływ brak zainteresowania współpracą ze strony chińskiego rządu. Zerwanie współpracy z Chinami najprawdopodobniej przyczyni się do opóźnienia w realizacji projektów, ale Jaime Bautista zaznaczył, że dwa inne azjatyckie państwa wyraziły swoje zainteresowanie udziałem w budowie linii kolei towarowej pomiędzy strefami handlowymi Subic-Clark oraz podmiejskiej kolei w południowej części wyspy Luzon. Wszystko wskazuje na to, że jednym z tych partnerów jest Japonia, o czym może świadczyć komunikat japońskiego ambasadora na Filipinach Kazuhiko Koshikawy, który zapowiedział gotowość Japonii do wsparcia rozwoju infrastrukturalnego Filipin. Nie bez znaczenia pozostaje również fakt, że Japonia jest największym źródłem oficjalnej pomocy rozwojowej dla Filipin.

31 października: chiński minister bezpieczeństwa publicznego przeprowadził rozmowy z birmańską juntą na temat sytuacji w obszarze przygranicznym. Wang Xiaohong spotkał się w Naypyidaw z przedstawicielem birmańskiego rządu, aby omówić sytuację na północy stanu Shan, gdzie dochodzi w ostatnim czasie do walk pomiędzy wojskiem i rebeliantami. Stronie chińskiej zależy na ustabilizowaniu sytuacji w tym regionie ze względu na plan budowy połączenia kolejowego w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku.

KOMENTARZ

Kilka ostatnich miesięcy pokazało determinację Chin w dążeniach do konsolidacji swojej obecności i wpływów na Morzu Południowochińskim. Militaryzacja akwenu oraz wyegzekwowanie rozległych roszczeń morskich oraz terytorialnych ma kluczowe znaczenie dla rządu w Pekinie, ponieważ w ten sposób jest możliwe stworzenia geograficznego buforu bezpieczeństwa, chroniącego Chiny przed Stanami Zjednoczonymi oraz amerykańskimi sojusznikami w regionie.

Ostatnie działania Chin są szczególnie odczuwalne przez państwa Azji Południowo-Wschodniej będące stronami sporu na Morzu Południowochińskim. Państwem, które najbardziej odczuwa skutki asertywnej polityki ChRL na tym

obszarze są Filipiny. Filipińska marynarka wojenna oraz straż przybrzeżna coraz częściej muszą mierzyć się z niebezpiecznymi manewrami wykonywanymi przez chińskie jednostki straży przybrzeżnej oraz milicji morskiej na spornych obszarach. W niektórych przypadkach chińskie statki posuwają się do użycia armatek wodnych lub laserów, aby utrudnić lub uniemożliwić realizację patroli oraz misji zaopatrzeniowych. Szczególnie wrażliwą kwestią w relacjach dwustronnych pomiędzy tymi państwami pozostaje funkcjonowanie filipińskiego posterunku na wraku statku BRP Sierra Madre, który celowo został osadzony na mieliźnie w pobliżu płycizny Second Thomas w 1999 r., aby umocnić pozycję Filipin na Morzu Południowochińskim. Położenie posterunku sprawia, że wymaga on stałych dostaw zapasów, natomiast Chiny w coraz bardziej stanowczy sposób starają się przeszkodzić w skutecznym przeprowadzeniu misji zaopatrzeniowych.

Kolejna tego rodzaju misja, do realizacji której doszło 22 października, doprowadziła do wyraźnej eskalacji napięć w regionie i wzbudziła zainteresowanie wielu państw na arenie międzynarodowej. Przy próbie zablokowania dostępu do posterunku w okolicach płycizny Second Thomas doszło do dwóch kolizji statków chińskich z filipińskimi. Mimo tego, że oprócz nieznacznych uszkodzeń jednostek zarówno po jednej jak i drugiej stronie nikt nie ucierpiał, to jednak bezpośrednia konfrontacja statków stanowi niebezpieczny precedens, który w najbliższej przyszłości może doprowadzić do niekontrolowanej eskalacji. Wszystko wskazuje na to, że Pekin testuje determinację rządu w Manili i próbuje podważyć skuteczność coraz bardziej stanowczej postawy Filipin. Jednocześnie chiński rząd stara się podważyć amerykańskie gwarancje bezpieczeństwa w ramach traktatu o wzajemnej obronie pomiędzy USA i Filipinami, wykorzystując zaangażowanie Stanów Zjednoczonych w Europie oraz na Bliskim Wschodzie.

Administracja Ferdinanda Marcosa Jr. wydaje się być jednak nieugięta wobec ekspansjonistycznej polityki ChRL. Od momentu przejęcia władzy w kraju przez Marcosa Jr. Filipiny złożyły 122 protesty dyplomatyczne z czego w samym tylko 2023 r. sprzeciw wyrażono 55 razy. Ostatni incydent doprowadził również do wezwania przez filipińskie ministerstwo spraw zagranicznych chińskiego ambasadora na Filipinach Huang Xiliana. Manila nie ogranicza się tylko do aktywności dyplomatycznej oraz kampanii mających na celu upublicznienie w mediach chińskich operacji w tzw. „szarej strefie”. Równocześnie prowadzony jest szereg innych działań. Filipiński rząd wzmacnia stosunki ze swoimi wieloletnimi sojusznikami jak Stany Zjednoczone (np. poprzez rozszerzenie umowy o wzmocnionej współpracy obronnej na dodatkowe bazy wojskowe na Filipinach), ale jednocześnie rozwija relacje z innymi państwami regionu, do których należy zaliczyć Australię i Japonię. Wyraźne postępy są szczególnie widoczne za sprawą konsolidacji relacji z Tokio, o czym najlepiej świadczą

dążenia do zawarcia z Japonią odpowiednika umowy regulującej warunki przebywania żołnierzy na terytorium Filipin (visiting forces agreement, VFA) przed końcem 2023 r. Dywersyfikacja partnerów z zakresu współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa jest zakrojona na bardzo dużą skalę, czego dowodem jest tegoroczna edycja manewrów Sama-Sama. Rozpoczęte na początku października ćwiczenia były największą w historii odsłoną tej inicjatywy, a oprócz sił zbrojnych z trzech wyżej wymienionych państw pojawili się także przedstawiciele marynarek wojennych z Kanady, Wielkiej Brytanii, Francji, Malezji oraz Indonezji. Ponadto na uwagę zasługują dążenia filipińskiego rządu do budowy większej świadomości w domenie morskiej dzięki wsparciu ze strony partnerów. Ostatnim przykładem współpracy w tym zakresie jest uzyskanie bezpłatnego dostępu do kanadyjskich satelitów, dzięki czemu będzie możliwe skuteczniejsze monitorowanie ruchu morskiego na wodach wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin, zwłaszcza jednostek, które poruszają się z wyłączonym transponderem AIS (Automatic Identification System). Chodzi tutaj przede wszystkim o chińskie statki milicji morskiej, które bardzo często nie włączają AIS, aby trudniej było wykryć ich obecność na spornych obszarach Morza Południowochińskiego, gdzie próbują wyegzekwować chińskie roszczenia.

Wciąż należy jednak pamiętać o największym wyzwaniu, jakim jest ekonomiczna zależność Filipin od Chin, która w przypadku poważnego kryzysu w relacjach dwustronnych może być wykorzystana przez Pekin jako narzędzie do wywierania politycznego nacisku. Mimo prób dywersyfikacji współpracy ekonomicznej, Chiny pozostają głównym partnerem handlowym Filipin w kontekście eksportu jak i importu. Jakikolwiek zmiany w tym obszarze są tym trudniejsze, że wysoki poziom inflacji na Filipinach stanowi duży problem w poszukiwaniach alternatywnych źródeł importu towarów w porównywalnie niskich cenach. Co prawda asertywna polityka Pekinu na Morzu Południowochińskim przyczyniła się do wyraźnego obniżenia poziomu zaufania filipińskiego społeczeństwa do Chin, tworząc tym samym idealne warunki do zaostreżenia przez rząd w Manili polityki wobec Pekinu, to jednak radykalne działania o charakterze ekonomicznym mogą okazać się ryzykownym zabiegiem. Zwłaszcza, że na przestrzeni ostatnich miesięcy poparcie dla Ferdinanda Marcosa Jr. uległo zmniejszeniu z 80% do 65%, głównie za sprawą ciągłego wzrostu cen podstawowych towarów i usług, a także relatywnie wysokiej inflacji.

III. RYWALIZACJA CHINY-USA W ASEAN

2 października: Filipiny były gospodarzem corocznym ćwiczeń morskich ze Stanami Zjednoczonymi o kryptonimie Sama-Sama. W tegorocznej odsłonie ćwiczeń wzięło udział około 700 osób z personelu wojskowego. Głównym celem

inicjatywy były wzmocnienie zdolności filipińskiej marynarki wojennej z zakresu prowadzenia działań zbrojnych na morzu, obejmujących między innymi zwalczanie okrętów podwodnych, starcia na powierzchni oraz w przestrzeni powietrznej, a także przeciwdziałanie atakom cybernetycznym. Podczas gdy operacje realizowane wspólnie z amerykańską marynarką wojenną obejmowały operacje wojskowe, tak w segmencie poświęconym eksperckiej wymianie informacji, pomocy humanitarnej oraz przeciwdziałaniu skutkom katastrof naturalnych wzięli również przedstawiciele marynarek wojennych z Kanady, Australii, Wielkiej Brytanii oraz morskich sił samoobrony z Japonii. Oprócz tego przedstawiciele marynarki wojennej z Nowej Zelandii oraz Indonezji wysłali swoich obserwatorów.

9 października: Wietnamscy agenci próbowali zhakować amerykańskich urzędników, ekspertów z ośrodków analitycznych oraz dziennikarzy.

Według ostatnich doniesień wietnamscy agenci podjęli działania mające na celu umieszczenie oprogramowania szpiegowskiego między innymi w telefonach należących do przewodniczącego komisji spraw zagranicznych, Michaela McCaula oraz senatora Chrisa Murphy'ego, który jest członkiem komisji spraw zagranicznych i przewodniczącym podkomisji ds. Bliskiego Wschodu. Celem ataku cybernetycznego byli również eksperci ds. azjatyckich z waszyngtońskich ośrodków doradczych i dziennikarze CNN, w tym Jim Sciutto, główny analityk ds. bezpieczeństwa narodowego tej stacji, oraz dwóch reporterów z Azji. Działania hakerskie nastąpiły w momencie, kiedy dyplomaci wietnamscy i amerykańscy negocjowali ważną umowę o współpracy mającą na celu przeciwdziałanie rosnącemu wpływowi Chin w regionie. Wszystko wskazuje na to, że agenci wykorzystali portal społecznościowy „X” (znany wcześniej jako Twitter) do przesłania odnośnika do strony internetowej zaprojektowanej do zainstalowania oprogramowania hakerskiego znanego jako Predator. Analogicznie do podobnego oprogramowania Pegasus, Predator jest trudnym do wykrycia programem, umożliwiającym zdalne włączanie mikrofonu i aparatu w telefonie komórkowym oraz dostęp do wszystkich plików i wiadomości znajdujących się w urządzeniu. Predator został pozyskany przez wietnamskie ministerstwo bezpieczeństwa publicznego od firmy Intellexa przy udziale kilku pośredników.

11 października: amerykańska firma Amkor otworzyła fabrykę chipów w Wietnamie. Fabryka w Bac Ninh o wartości 1,6 mld USD będzie wykorzystywać najbardziej zaawansowaną technologię do produkcji pamięci, projektowania i testowania rozwiązań dla branży motoryzacyjnej, telekomunikacyjnej oraz podzespołów do wykonywania skomplikowanych obliczeń. Przedsiębiorstwo Amkor jest liderem na rynku technologii SiP (systems-in-package), w której kilka chipów jest umieszczonych w jednym pakiecie nośnym. Amerykańska firma rozpoczęła swoją działalność nieco ponad tydzień po tym, jak Hana Micron z Korei Południowej poinformowała o rozpoczęciu wartej 1 mld USD fabryki

pakietów i pamięci do chipów w sąsiedniej prowincji Bac Giang. Swoje plany inwestycyjne w Wietnamie zapowiedziała również amerykańska firma Marvell, która zamierza otworzyć centrum projektowania chipów w Ho Chi Minh.

22 października: Stany Zjednoczone wyraziły poparcie dla Filipin w odpowiedzi na niebezpieczne manewry wykonywane przez chińskie statki w trakcie realizacji filipińskiej misji zaopatrzeniowej. Departament Stanu skrytykował działania chińskiej straży przybrzeżnej oraz milicji morskiej wobec filipińskich statków, które 22 października realizowały misję zaopatrzeniową dla posterunku na statku BRP Sierra Madre w pobliżu płycizny Second Thomas na Morzu Południowochińskim. Zdaniem USA działania Chin były niezgodne z prawem międzynarodowym oraz wyrokiem trybunału arbitrażowego z 2016 r., a także stanowiły zagrożenie dla bezpieczeństwa załogi filipińskich jednostek. Ponadto Waszyngton powtórzył swoje zapewnienia o realizacji zobowiązań z traktatu o wzajemnej obronie w przypadku jakiegokolwiek ataku na filipińskie statki na spornych obszarach Morza Południowochińskiego. Analogiczne stanowisko przedstawił również amerykański doradca ds. bezpieczeństwa narodowego Jake Sullivan w rozmowie telefonicznej ze swoim filipińskim odpowiednikiem Eduardem M. Año.

23 października: marynarki wojenne Stanów Zjednoczonych, Australii, Kanady, Japonii oraz Nowej Zelandii przeprowadziły ćwiczenia Noble Caribou na Morzu Południowochińskim. Łącznie pięć statków (po jednym z każdego państwa) wzięło udział w wielostronnych ćwiczeniach zorientowanych na poprawie zdolności taktycznych oraz wzmocnieniu współpracy marynarek wojennych, co ma się przełożyć na szybkie reagowanie w przypadku kryzysowych sytuacji.

24 października: statek amerykańskiej straży przybrzeżnej przypłynął na Filipiny w ramach zacieśniania współpracy dwustronnej z zakresu bezpieczeństwa morskiego. Amerykańska straż przybrzeżna poinformowała o wizycie kutra szybkiego reagowania klasy Sentinel (Frederick Hatch) w porcie w Tacloban na wyspie Leyte. Statek docelowo stacjonuje na wyspie Guam razem z dwoma innymi jednostkami tego samego typu. Pojawienie się amerykańskiego statku na Filipinach w okresie wzrostu chińsko-filipińskich napięć na Morzu Południowochińskim ma na celu demonstrację wsparcia Stanów Zjednoczonych dla Filipin w kontekście ekspansjonistycznej polityki Pekinu w regionie.

25 października: prezydent Stanów Zjednoczonych ostrzegł Chiny przed stosowaniem przymusowych i niezgodnych z prawem działań wobec Filipin. Podczas wspólnej konferencji prasowej z australijskim premierem Anthonyem Albanese, Joe Biden powtórzył zapewnienie o niewzruszonym zaangażowaniu Stanów Zjednoczonych w obronę Filipin w przypadku jakiegokolwiek agresji na Morzu Południowochińskim. Wysłał tym samym jasny

sygnał do Pekinu, aby nie powtarzał swoich działań, które miały ostatnio miejsce przy okazji realizacji filipińskiej misji zaopatrzeniowej dla posterunku w pobliżu płycizny Second Thomas. Prezydent dodał jednocześnie, że „nie szuka konfliktu” z Chinami.

26 października: Chiny sprzeciwiają się zaangażowaniu Stanów Zjednoczonych w spór na Morzu Południowochińskim. Rzeczniczka chińskiego ministerstwa spraw zagranicznych Mao Ning stwierdziła, że Stany Zjednoczone nie są stroną w sporze na Morzu Południowochińskim, a co za tym idzie nie mogą się angażować w sytuację pomiędzy Chinami i Filipinami. Zdaniem Pekinu amerykańskie zobowiązania obrony Filipin nie mogą szkodzić suwerenności oraz interesom morskim Chin na Morzu Południowochińskim. Stanowisko rzeczniczki stanowiło odpowiedź na wystąpienie Joe Bidena podczas konferencji prasowej z australijskim premierem.

27 października: chiński myśliwiec wykonał niebezpieczny manewr w pobliżu amerykańskiego bombowca nad Morzem Południowochińskim. Dowództwo Indo-Pacyfiku USA poinformowało, że chiński myśliwiec J-11 przeleciał w nocy około 3 metry od amerykańskiego bombowca B-52, który wykonywał rutynową misję nad międzynarodowymi wodami Morza Południowochińskiego. Według Departamentu Obrony USA od jesieni 2021 ponad 180 chińskich samolotów wojskowych przeleciała niebezpiecznie blisko amerykańskich samolotów.

31 października: premier Malezji przyznał, że Stany Zjednoczone wywierały presję na rząd w sprawie izraelsko-palestyńskiego konfliktu. Anwar Ibrahim poinformował o wezwaniu przez amerykański rząd malezyjskiego ambasadora w Stanach Zjednoczonych, któremu przedstawiono zastrzeżenia wobec stanowiska Malezji wobec działalności Hamasu. Mimo prób nacisku administracja premiera Ibrahima nie zgodziła się na potępienie Hamasu. Malezja konsekwentnie sprzeciwia się nielegalnej okupacji Palestyny przez Izrael.

KOMENTARZ

Według najnowszego raportu przygotowanego przez zespół Asia Maritime Transparency Initiative (AMTI) działający w ramach amerykańskiego think-tanku Center for Strategic and International Studies Filipiny przeprowadziły gwałtowną modernizację obiektów wojskowych objętych

umową o wzmocnionej współpracy obronnej (Enhanced Defense Cooperation Agreement, EDCA).

W oparciu o doniesienia medialne, oficjalne oświadczenia członków filipińskiego rządu oraz zdjęcia satelitarne potwierdzono rozwój oraz modernizację dziewięciu baz funkcjonujących w ramach EDCA. Warto również zaznaczyć, że mimo prochińskiej polityki prowadzonej przez poprzedniego prezydenta Rodrigo Duterte, część prac wykonanych w bazach wojskowych miała miejsce w okresie jego prezydentury przypadającej na lata 2016-2022. Należy to uznać za bardzo ważne odkrycie, ponieważ prezydent Duterte był przeciwnikiem rozwijania współpracy z zakresu bezpieczeństwa ze Stanami Zjednoczonymi w oparciu o EDCA.

Biorąc pod uwagę aktualną sytuację na Morzu Południowochińskim należy podkreślić, że największe postępy w modernizacji zauważono w bazach znajdujących się najbliżej spornych obszarów na tym akwenie. Co więcej baza sił powietrznych Basa w Pampanga – znajdująca się blisko płycizny Scarborough – otrzymała więcej środków finansowych w ramach amerykańskiego wsparcia niż wszystkie pozostałe obiekty. Z perspektywy podnoszenia minimalnych zdolności odstraszania na Morzu Południowochińskim na uwagę zasługują także prace prowadzone na wyspie Balabac, gdzie trwa budowa bazy sił powietrznych z pasem startowym o długości 3 km. Baza jest jednym z czterech nowych obiektów objętych przez EDCA na podstawie decyzji o rozszerzeniu współpracy dwustronnej.

Mimo tego, że prezydent Ferdinand Marcos Jr. wielokrotnie podkreślał, że współpraca ze Stanami Zjednoczonymi na podstawie EDCA ma przede wszystkim na celu realizację działań o charakterze obronnym, to raport sporządzony przez AMTI wyraźnie pokazuje gwałtowny wzrost intensywności rozbudowy infrastruktury wojskowej na Filipinach po objęciu władzy w kraju przez Marcosa Jr. Działania zorientowane na odstraszanie ekspansyjnej polityki Chin w regionie póki co przynoszą jednak odwrotny skutek, albowiem rośnie intensywność przymusowych działań chińskiej floty, zwłaszcza w okolicach płycizny Second Thomas. Wszystko wskazuje na to, że rząd w Pekinie chce wykorzystać konflikty na Ukrainie oraz Bliskim Wschodzie do przetestowania wojskowego i operacyjnego potencjału Stanów Zjednoczonych, a także do podważenia wiarygodności amerykańskich gwarancji bezpieczeństwa dla Filipin oraz pozostałych państw Azji Południowo-Wschodniej. W sferze deklaratywnej Waszyngton konsekwentnie stoi na stanowisku o realizacji zobowiązań traktatowych w przypadku jakiegokolwiek agresji na filipińskie statki lub samoloty na Morzu Południowochińskim. Co więcej amerykańskie siły zbrojne prowadzą patrole morskie oraz powietrzne w okolicach spornych obszarów, aby zaznaczyć

swoją obecność i jednocześnie wzmocnić własną wiarygodność w roli gwaranta bezpieczeństwa.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

